

Na taneční parket vstoupil Zdeněk Řehák poprvé roku 1969.
A už jej nikdy neopustil.

ZADEJTE SE

Za svou kariéru naučil taneční mistr **ZDENĚK ŘEHÁK** tančit více než třicet pět tisíc lidí a může porovnávat, v čem se liší několik generací tanečníků a tanečnic. A také ví, proč je zrovna Česko taneční velmocí i jestli tomu tak bude i nadále.

Text:

Lucie Zídková

Foto:

Michal Sváček

ZDENĚK ŘEHÁK (63)

Narodil se v Praze. Taneční kariéru zahájil v roce 1969 coby žák u tanečního mistra Josefa Trubače. Společenský tanec studoval na Konzervatoři Jaroslava Ježka u Josefa Chrástila. Působil jako trenér závodních tanečních párů, vedl taneční skupinu TAKT. Pětatřicet let byl tanečním mistrem v Národním domě na Vinohradech (dříve Ústřední kulturní dům železničářů), od letošního roku pořádá Akademické taneční kurzy na Masarykově koleji v dejvickém areálu ČVUT. Do roku 1989 měl také „denní“ povolání – coby dílovedoucí v ČKD nebo skladník –, po revoluci úspěšně podnikal v oblasti úklidových služeb. Je ženatý, má tři dcery.

Můžete, prosím, malou chvíli počkat?“ ptá se mě Zdeněk Řehák v tanečním sále Masarykovy koleje v Praze-Dejvicích, když skončí focení do magazínu. „Musím se převléknout, v těchto kalhotách si nikdy nesedám,“ poukáže na svou pracovní uniformu: černý smoking s motýlkem a lakýrkami. Tvář Zdeňka Řeháka si vybaví každý, kdo absolvoval vyhlášené taneční v pražském Národním domě na Vinohradech. V neorenesanční budově na náměstí Míru, která nesla do roku 1990 název Ústřední kulturní dům železničářů, zkráceně ÚKDŽ neboli úkáčko, působil jako taneční mistr 35 let. Skončil loni na jaře, aby se mohl naplno věnovat tancechtivým dospělým.

„Dospělí vědí, proč tam jdou, jsou ohromně motivovaní. A to mě baví,“ říká Řehák a jeho slova se rozléhají po téměř prázdné kavárně Masarykovy koleje, kde od ledna pořádá Akademické taneční kurzy. Mluví spisovně a nedopustí, abych si sama objednala, natož zaplatila. „Dáma nenavazuje kontakt s obsluhou,“ poučí mě s úsměvem, stejně jako po desetiletí zprostředkovával základy etikety svým žákům.

Když jsem chodila do tanečních, obcházel asistent tanečního mistra účastníky kurzu s talířkem, na který bylo nutno vyplivnout žvýkačku. To se ještě dělá?

Já jsem to nikdy nedělal. Spíš jsem sestoupil z pódia a tomu chlapci řekl: „Když už žvýkáš, žvýkej aspoň do rytmu.“

Mimochodem, mládeži v kurzech se tyká?

Ne, to v žádném případě. V kurzech jsou to dámy a pánové a vykáme jim. Ale v jistých situacích tyknutí výborně funguje, samozřejmě mimo mikrofon. Mimochodem, do roku 1989 jsem používal oslovení „dívky a chlapci“, protože dámy se tehdy moc nenosily. Ale ono je pro dívky velmi těžké být dámy. Takže já je vždycky upozorňuji: „Když budete dámy, zaujmete pány. Ale když se budete chovat jako telátka, koho asi tak zaujmete?“ Můj taneční mistr Trubač říkal, že když chlapec o dívku stojí, naučí se nazpaměť i „Šekspíra“.

Říká se, že taneční pro mládež jsou českým fenoménem. Je to tak opravdu? Vždyť taneční školy, kde se učí klasické tance, existují i jinde na světě.

Jenže tam je to jiné. Společenský tanec je tam v podstatě sportovní disciplínou, která se vyučuje v tělocvičnách a pouze pro vážné zájemce. Taneční v takové podobě, na jakou jsme zvyklí u nás – tedy že se velká část mladých lidí kolem patnácti šestnácti let jaksi automaticky zapíše do kurzů, kde se učí tanci a základům etikety v krásných sálech a ve společenském oblečení –, existují opravdu jen u nás a na Slovensku. A v Rakousku, ale tam je to už záležitost vyloženě majetných rodin. U nás k tomu patří i to, že mladí lidé se v kurzech naučí základům společenského chování. Většina dívek například neví, že má podávat ruku jako první nebo že nemá do restaurace vstupovat jako první.

Rok 1971. Zdeněk Řehák předvádí v tanečním kurzu u Josefa Trubače čaču s partnerkou Helenou Vlasákovou.

Mladíci musí i dnes v tanečních chodit v bílých rukavičkách. Nepřipadá jim to jako něco z 19. století?

Ale ono je to z 19. století – a je to tak správně. Ta tradice se datuje od 20.–30. let 19. století. Tehdy to byly vlastenecké salony, kde se recitovalo, zpívalo, moudře mluvilo. A také se tam lidé učili kroky tradičních českých tanců. Lidé měli příležitost se hezky obléct a ve vznešeném prostředí se setkat s dalšími vlastenecky smýšlejícími Čechy. Tančila se beseda, polka, později vídeňský valčík. Postupně se vyvinuly věhlasné taneční školy. Taneční mistr, to býval za první republiky někdo.

Nejsou ale dnes taneční přece jen na ústupu? V 80. letech bylo skoro nepředstavitelné, že by mladý člověk do tanečních nešel. V roce 2013 už je absolvovalo jen 41 procent ročníku.

Pokud to porovnáváte se 70., 80. lety, je mladých samozřejmě méně. Tehdy bylo běžné, že maminky stály celou noc frontu třeba před pražským Radiopalácem, aby se jejich děti do tanečních dostaly. Národní dům na Vinohradech měl 6000 žáků, dnes jich má asi tisíc. Největší výkyv směrem dolů nastal na počátku 90. let. Najednou byly jiné možnosti, jak trávit volný čas. Právě tyhle ročníky se ale dnes často vrací do kurzů pro dospělé. Prostě přišly na to, že základní znalost tance patří ve střední Evropě ke všeobecnému vzdělání a že jim chybí. Dříve jsme v Národním domě na Vinohradech mívali třeba třináct kurzů pro mládež, v každém po sto dvaceti párech, a jeden kurz pro dospělé v tom nejmenším sále. Dnes je to skoro půl na půl. Takže lidí neubývá, jen se proměnila věková struktura frekventantů. Spoustu dospělých přilákal také televizní pořad StarDance.

Jak jste se k tanci dostal?

Vlastně úplně náhodou. Taneční mě vůbec netáhly, ale šli tam dva mí kamarádi. Maminka jednoho z nich koupila dvě přihlášky, aby svého syna motivovala. Já jsem si říkal, tak běžte, mě to vůbec nezajímá. Až asi týden před začátkem kurzu mi došlo, že budou chodit s holkami, naučí se tam tancovat – a já to nebudu umět. Tak jsem se přihlásil taky a den před prvními tanečními jsem šel s maminkou kupovat oblek. Paradoxní je, že oni vydrželi jen do první prodloužené, a já tancuju od té doby dodnes, jen s dvouletou přestávkou na vojnu.

Chodily tehdy do tanečních všechny děti?

Skoro všechny. Nechodily snad jen děti z problémových rodin, nebo kde bylo třeba více sourozenců a nebyly na to peníze. Většinou nechodili ani Romové, přitom jinak jsou ohromně muzikální. Když jsme v parku hráli na kytaru a učili se písničky, šlo jim to vždycky nejlíp. Ale taneční se v jejich rodinách jaksí nepěstovaly.

Poznal jste hned v tanečních, že na to máte talent?

To ne, ale začalo mě to ohromně bavit. Chodil jsem do ÚKDŽ k tanečnímu mistrovi Josefu Trubačovi. To byl noblesní člověk, který působil ještě za druhé republiky, typ anglického džentlmena s brilantinou ve vlasech. Jeho styl mě okouznil. Nikdy neřekl: „Děláš to špatně.“ Řekl: „Já bych to udělal takhle.“ Už během svých tanečních jsem mu začal dělat asistenta, takže jsem každý večer mimo soboty trávil tancem. No a na konci kurzu mě vybral, abychom jeho školu reprezentovali na soutěži absolventů tanečních kurzů. Bylo tam 62 párů z celé republiky a my jsme se umístili druhí. Začal jsem k němu chodit do tanečního klubu a byl jsem, jak se říká, chycený.

Tančí se dnes jinak, než když jste začínal?

Jistě. Ve srovnání s dneškem si i závodní tanečníci dříve chodili na parket vlastně odpočinout. Dnes jsou tance díky synkopovaným variacím rychlejší. To znamená, že tam, kde je synkopa, se udělá krok navíc a tanečníci se po parketu víc honí. Když to zjednoduším, waltz se dá počítat raz-dva-tři, ale také raz-dva-a-tři-a. To máte místo tří kroků pět. Ale především je rozdíl na té vrcholové úrovni. Dnes je tanec sportovní disciplína. Dříve se taky závodilo, rozdíl je v tom, že závodní tanečníci tančili v podstatě totéž, co se tančilo na plesích, jen na vyšší úrovni. Každý hned viděl: „Á, tančí quickstep, á, tančí čaču.“ Dneska sportovní páry tančí něco úplně něčeho jiného, než co se tančí veřejně. Když v televizi vypnete zvuk a díváte se neškoleným okem, tak to nepozná-

te. Partnerky, které dřív měly být odkloněné, jsou v tak nepřírozeném záklonu, že kdyby je partner pustil, spadnou.

Takže na televizní přenosy sportovního tance se nedíváte?

Ne. Pro mě je tanec způsob života, ne disciplína.

Řada lidí tvrdí, že dnešní mladí jsou drzejší, agresivnější... Je to tak?

To bych neřekl. Nejsou horší, ale jsou jiní. Sebevědomější. Odráží se na nich celková proměna společnosti. Dřív se chodilo do tanečních, protože „se“ to tak prostě dělalo, nebralo se to moc vážně. Když byla příležitost tancovat, třeba na různých oslavách MDŽ, na rekreacích, plesech a podobně, byla to spíš taková klauniáda. Lidé byli veselí, napili se a to MDŽ, to byl takový hon na dámy, které mohly ten den zůstat déle venku. Na nějakou estetiku, eleganci, noblesu nikdo nedbal. To se nesmírně změnilo. Lidé se snaží nějak se kvalitativně vyčlenit od ostatních – třeba i tím, že budou ovládat společenská pravidla a budou umět tančit.

Je dnes těžší udržet si u mladých lidí autoritu?

Já jsem s tím nikdy problém neměl. A tuším proč. Není to jen tím, že měřím dva metry a jaksí nejdu přehlédnout. Člověk nesmí být školomet. Musí je umět rozesmát, vkládat do té poměrně náročné práce chvíle uvolnění. To víte, oni jsou tam schovaní v mase a občas má

někdo tendenci rušit. Ale to se v mých kurzech po dvou lekcích spraví, protože ti chlapci pak nestíhají, pletou se jim nohy a dívky se jim smějí. A to nechce nikdo.

Z vlastních tanečních si pamatuji na traumatizující moment pánské volenky a strach, že si pro mě nikdo nepřijde. Pořád je to tak, že do tanečních chodí víc holek než kluků?

Tak to prostě je. Dívky jsou přihlášeny už někdy od ledna, chlapci se nechají přemlouvat a přihlašují se na poslední chvíli. To byly každou sezonu velké nervy po prázdninách, paní pokladní vždycky hlásily: „Ještě potřebujeme 45 kluků.“ A za týden: „Ještě 22.“ Někdy je potřeba zápis dívek pozastavit, dokud se nenasbírá potřebný počet chlapců. Úplně vyrovnané to není nikdy, takže já jsem vždycky kladl důraz na to, aby všichni věděli, že v tanečních není možné pány odmítat. Tancuje se s tím, kdo pro mě přijde, a musím dovolit střídání. Něco jiného je ples, tam je možné si partnera zadat.

A co když některá dívka zůstává opakovaně „sedět“?

To nedovolím. Když vidím, že tam je třeba nějaká boubelka, pro kterou nikdo nepřišel, pošlu asistenta, ten po tanci rozdělí jiný pár a chlapce diskretně pošle pro onu dívku tak, aby si toho pokud možno ani nevšimla. Ale víte, ono to nezáleží ani tak na tom, jak ta dívka vypadá. Kolikrát je v kurzu silnější dívka, ale tak usměvavá, že se kluci můžou přetrhout. A pak máte

Absolvovat taneční bývala – a pro část mladých dodnes je – samozřejmě část dospívání. Kurzy v 80. letech běžně mívaly i 120 párů a každou dívku doprovázela gardedáma, obvykle maminka. Snímek je z roku 1986 a jsou na něm absolventi tanečních v Ústředním kulturním domě železničářů v Praze. Taneční partnerkou tam Zdeňku Řehákovi několik let byla i jeho manželka Dana.

Foto archiv Zdeňka Řeháka

S taneční partnerkou Dušanou Jírovskou tančí Zdeněk Řehák už deset let. Letos v lednu otevřeli nové Akademické taneční kurzy pro dospělé v sále Masarykových kolejí v pražských Dejvicích. Další běh kurzu začíná v dubnu.

holku, která by mohla dělat modelku, ale je to takový studený čumáček a kluci se jí bojí. Je to nevyzpytatelné. Záleží na fluidu, jaké ta dívka vyzařuje.

Stává se pořád, že kluci z tanečních utíkají?

Samozřejmě ano. V sezoně jsou tři vlny, kdy určitý odpad je: když se učí polka, valčík a samba. Zajímavé ale je, že po pár lekcích si právě o tu polku sami říkají.

Který tanec je nejoblíbenější?

Jive, rumba, blues. Prostě jednoduché tance.

Když se dívám na fotografie z vašich tanečních kurzů a sleduji tu časovou řadu od roku 1969 až do současnosti, zdá se mi, že dívky dřív vypadaly víc dětsky. Dnes jsou to v šestnácti letech podle vzhledu dospělé ženy.

Je pravda, že hlavně dívky jsou výrazně vyspělejší, často vypadají na dvacet i víc. A také pozorují, že na sebe víc dbají. Jsou štíhlejší než dřív. Ale hlavně jsou samostatnější. Když jsem začínal, neexistovalo, aby dívka přišla do tanečních bez gardedámy. Často chodily maminky, babičky i tetičky. U stolů bylo narváno, byli jsme tam jako na divadle. Dnes přijde maminka poprvé – a pak až na prodlouženou nebo na ples. Doba je jiná a maminky jsou večer v práci. A když už přijdou, je na nich vidět únava. Jedna maminka i usnula.

Dalo se za minulého režimu výukou tance uživit?

Moc ne. Oni tu noblesu, která je se společenským tancem spojená, soudruzi moc nepodporovali. Takže můj učitel tance, pan Trubač, byl přes den tiskařem. A já jsem asi deset let působil jako dílovedoucí v ČKD, taky jsem pracoval ve skladu, kde jsem měl možnost zkoušet kroky. Prostě jsem celý život podřídil tomu, abych mohl tančit. Celou tu dobu jsem totiž také vedl taneční skupinu TAKT, jezdili jsme po předtančeniích, plesech, někdy jsme měli i padesát vystoupení za sezonu. Po revoluci jsem si pak založil celkem úspěšnou úklidovou firmu, nějakou dobu jsem měl i 120 zaměstnanců. A pořád jsem tančil.

Tanec je celkem intimní pohyb, tiskne se tělo na tělo. Jak tohle snášela vaše paní, když jste tančil s jinými partnerkami?

Já jsem několik let tančil i s ní, ostatně díky tanci jsme se seznámili – byla členkou TAKTu. Tak dlouho jsem ji trénoval, až jsem ji vytrénoval... A pak jsme se vzali a dodnes spolu tančíme v klubu, kam chodí absolventi našich kurzů pro dospělé. S tanečními partnerkami nemá manželka žádný problém. A je v tom velká výjimka a lidé se tomu pořád hodně diví, říkají jí, že má svatozář. Ono záleží na vzájemné důvěře. Protože občas chodí třeba i anonymy.

Udání, že jste se něčeho dopustil?

Ano. To víte, že mezi desítkami tisíc žen, s nimiž jsem se během svého mistrování setkal, se našly i takové, které mě bůhvíproč chtěly očernit. Ale manželka tohle nikdy nebrala vážně. Nebo mě jistá dáma zvala na víkend na Moravu, že by chtěla tančit. To jsou smutné případy.

Zatančíte si ještě někdy s manželkou pro radost?

My spolu několikrát týdně tančíme v klubu, když moje stálá taneční partnerka Dušana Jírovská nemůže, pořádáme i plesy – a to nám bohatě stačí.

Všimla jsem si, že jste kuřák. Jak dokážete udýchat moderování tanečních třeba po rychlém quickstepu?

To se musí umět. Tři čtyři věty, pak odklon od mikrofonu a dýchám. (směje se)

Do kolika let se dá tančit?

Do smrti. Samozřejmě se figury musí přizpůsobit fyzickému stavu, ale měl jsem v kurzech i pětasedmdesátníky.

A dokdy chcete tančit vy?

Dokud ke mně lidé budou chtít chodit a dokud si nevšímnu, že se za rohem chichotají.

